

CANONUL OCCIDENTAL DIN ISTORIA LITERATURII ROMÂNE CONTEMPORANE: 1990–2020 DE MIHAI IOVĂNEL

Cosmin BORZA

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”
Babeș-Bolyai University, Cluj-Napoca, Sextil Pușcariu Institute of Linguistics and Literary History
Personal e-mail: cosmi_borza@yahoo.com

THE WESTERN CANON IN THE HISTORY OF CONTEMPORARY ROMANIAN LITERATURE:
1990–2020 BY MIHAI IOVĂNEL

Abstract: This paper focuses on the strategies enacted by Mihai Iovănel's *History* in order to map the transnational interactions of contemporary Romanian literature. Since Iovănel emphasizes that, starting with the 2000s, the Romanian writers define themselves mainly through the global networks in which they try to integrate, this article aims to analyse: a) the canonical function acquired by the local references to World Literature; b) their explanatory role compared to the one played by the closed circuit of the so-called “intra-national” comparisons; c) the theoretical legitimacy of the “transnational canon” projected by Iovănel in the epilogue of his *History*.

Keywords: contemporary Romanian literature, transnational canon, literary history, global networks, Mihai Iovănel.

Citation suggestion: Borza, Cosmin. “Canonul occidental din *Istoria literaturii române contemporane: 1990–2020* de Mihai Iovănel”. *Transilvania*, no. 7–8(2021): 123–127.
<https://doi.org/10.51391/trva.2021.07-08.14>.

Istoriile literaturii – indiferent de epocile în care apar sau pe care le cartografiază și indiferent de mizele lor ideologice (explicite sau implicite) – dețin o dimensiune/funcție vădit canonizatoare. Ele constituie mediul predilect în care canoanele „se fac” și mai puțin spre deloc „se discută”.¹ Această „fatalitate” a genului istoriografic este atestată inclusiv prin teoretizările care confruntă abordările esențialiste ale canonului² și se dovedește mai influentă în culturile literare (semi-)periferice unde mecanismele de negociere și de revizuire a ierarhiilor simbolice sunt nu doar mai restrânse, ci și mai conservatoare.³ În ciuda gesticulației retorice anti-canonice, a metodologiei analitice postulate – materialismul (post)marxist⁴ – ori a epilogului polemic la adresa abordărilor critice naționalist-estetizante, intitulat sarcastic „Specificul transnațional”, nici *Istoria* lui Mihai Iovănel nu se poate sustrage întru totul respectivei valențe canonizante. De altfel, primul val (publicistic) de receptare⁵ a demersului istoriografic dezvoltat de Iovănel subliniază faptul că acest proiect „progresist” și „relativist” apelează totuși constant la strategii clasice ale canonizării: delimitarea unor autori „exponențiali” ai literaturii române contemporane (de la Mircea Cărtărescu și Sebastian A. Corn/

Florin Chirculescu la Andrei Terian, Adrian Schiop și Lavinia Branîște), apelul la inserturi micromonografice (de dimensiuni pe cât de variate, pe atât de ilustrative pentru „tabloul de valori” propus de istoriograf), reconstituirea „tradițiilor culturale” (naționale) ale curentelor, genurilor, formulelor definitorii pentru mutațiile literare postcomuniste, includerea a câte 90 de volume de poezie, respectiv de ficțiune „reprezentative pentru perioada 1990–2020” etc.

În schimb, puțin spre deloc invocată în cadrul primelor reacții critice a rămas ceea ce consider a fi cea mai provocatoare strategie a canonizării din *Istoria* lui Iovănel: reliefarea interacțiunilor transnaționale ale literaturii române contemporane. Această problemă îmi pare prin excelență relevantă măcar din două puncte de vedere. Mai întâi, fiindcă a fost extrem de litigioasă pe tot parcursul istoriei și în toate istoriile literaturii române.⁶ După cum demonstrează pe larg Alex Goldiș în studiul său din *Romanian Literature as World Literature*,⁷ minimalizarea sau neutralizarea influenței străine s-a constituit într-o adevărată obsesie atât pentru G. Călinescu, cât și pentru E. Lovinescu, oricât de contrare au

fost motivațiile lor ideologice. Chiar dacă, așa cum susține Pieter de Meijer, s-ar putea imagina „o istorie a romanului italian fără a menționa romane italiene”,⁸ iar lui Baudelaire și lui Proust li s-a putut atașa argumentat calificativul „scriitori români”,⁹ marile proiecte istoriografice autohtone au mizat pe metode comparatiste bizare precum – în termenii lui Goldiș – „universalizarea fără internaționalizare”, „comparația fără interacțiune” ori „referința fără comparație”.¹⁰ Mai apoi, problematica amintită rămâne cu atât mai incitantă, cu cât Iovănel construiește constant profilul cultural al literaturii române contemporane prin intermediul rețelei globale în care încearcă și, câteodată, reușește să se integreze, respectiv prin constatarea faptului că, începând cu generația 2000, scriitorii locali se definesc preponderent în relație cu modele externe, invalidând orice posibilitate de revigorare a demersurilor istoriografice inerțial-organiciste, legitimate prin circuitul închis al comparațiilor intra-naționale: „Abia douămiiștii, în special prin poeți, intră sistematic în rețele globale prin traduceri, lecturi publice și burse. De altfel, după cum a observat Paul Cernat, poezia ultimilor 15 ani, scrisă după Mircea Cărtărescu și Cristian Popescu, a renunțat să se mai raporteze, ca până atunci, la istoria poeziei românești și «s-a raportat mult mai mult, dacă nu exclusiv, la modele externe» (s-ar putea obiecta totuși că ultimul poet reprezentativ pentru modelul intern este Marius Ianuș; deși debuta sub semnul lui Allen Ginsberg în 2000, la *mai bine de zece ani după Cristian Popescu, textele lui sunt încă pline de ecouri din Arghezi, Bacovia ș.a.*) În timp ce optzeciștii (Cărtărescu, Alexandru Mușina, Florin Iaru) avuseseră un acces limitat la ce se scria afară, douămiiștii și cei de după ei au putut circula liber și n-au mai depins de oferta limitată a librăriilor românești” (pp. 667-668).¹¹

Prin urmare, articolul de față pornește de la inventarierea referințelor literare/trimiterilor comparatiste internaționale din *Istoria literaturii române contemporane: 1990-2020* (demers facilitat de „Indicele de autori” de la finalul volumului) și își propune să analizeze: (a) pe de o parte, mizele canonizatoare pe care le dobândesc interacțiunile transnaționale ale literaturii române contemporane; (b) pe de altă parte, contribuția legitimatoră a respectivele interacțiuni la consolidarea „canonului transnațional” proiectat în epilogul *Istoriei*.

Republica mondială a paraliteraturilor

Într-o manieră clasică gestionează Mihai Iovănel referințele internaționale mai ales în secțiunile consacrate paraliteraturii. Această amprentă tradițională ar putea părea surprinzătoare având în vedere materialul „contra-canonice” pe care se exercită. Ea își găsește totuși o explicație în caracterul inaugural al demersului inițiat de Iovănel: cea dintâi integrare a „literaturii de consum” într-o istorie literară românească.¹² Obligat și motivat să-și edifice cât mai convingător alegerea, istoricul literar apelează la o strategie de canonizare tipică, previzibilă (care – cum voi încerca să demonstrez – lipsește în capitolele ce discută literatura „mainstream” și este reluată doar în „Dispersia postumană”¹³): abundență, uneori chiar inflație, de trimiteri comparative, retorică analitică mobilizatoare, empatică (chiar

și când asimilarea modelelor occidentale generează pastişe mediocre), atenuare sau eludare a blocajelor accesului unei literaturi (semi)periferice la „canonul transnațional”.

Spre exemplu, Florin Chirculescu/Sebastian A. Corn este evaluat drept „unul dintre cei mai importanți și mai inovatori prozatori debutați după 1989”, fiindcă „nu este ușor integrabil unei tradiții locale a literaturii datorită stranietății, complexității și dificultății formulei sale, un mutant personalizat derivat din cyberpunk sau steampunk, forjat în siajul unor autori ca Philip K. Dick, William Gibson sau Neal Stephenson” (p. 390). În discutarea altor cărți ale lui Chirculescu formula „în siajul” lasă locul unor expresii afine precum „de factură” (philipdickiană), „citează și omagiază” (*Ubik*, „în crucișându-l cu *Sfârșitul Eternității* de Isaac Asimov”), „pe filiera” (Hugo Pratt), „à la” (Thomas Pynchon), toate aceste asocieri favorizând promovarea prozatorului român (pp. 391-392). Aceeași propensiune pentru valorizare prin apelul la corespondențe consacrate susține caracterizarea unor scriitori (de raft secund în raport cu Chirculescu) precum Michael Haulică, Mircea Oprea, Danuț Ungureanu, Gheorghe Săsărman, Eugen Ovidiu Chirovici sau Igor Bergler, pentru definirea stilurilor și formulelor cărora Iovănel îi invocă pe Umberto Eco, H. G. Wells, William Gibson, Dashiell Hammett, Raymond Chandler, H. P. Lovecraft, Stephen King, Dan Brown, Stanislaw Lem, ba chiar pe Jorge Luis Borges, pe Italo Calvino și pe Lawrence Durrell.

În fapt, aproape ori de câte ori tipare sau filoane ale literaturii comerciale (ficțiuni detectivistice „paranoide”, thrillere conspiraționiste, romane de senzație/mistere, intrigi cyberpunk etc.) contribuie decisiv la delimitarea profilului unui scriitor contemporan, raportarea lui Mihai Iovănel este programatic pozitivă, iar trimiterile comparatiste sunt făcute în sens transparent valorizator. Eventualele distanțări critice ale istoriografului sunt îndatorate de obicei tocmai neasumării substanțiale a modelului canonic urmat.¹⁴ Simptomatice în acest sens sunt secțiunile din capitolul „Metarealismul postmodern” despre Petru Cimpoeșu, Ion Manolescu ori Caius Dobrescu (aici se integrează și cazul literaturii lui Florin Chirculescu, schițat anterior). Strategiile și tramele narrative „extrase parcă” din Stanislaw Lem, William Gibson, Neal Stephenson sau Umberto Eco pe care le asimilează autorii menționați îi oferă lui Iovănel tot atâtea prilejuri de a enunța judecăți pozitive, când nu de-a dreptul elogiase.

Blocajele integrării transnaționale

Într-o manieră total diferită analizează Iovănel conexiunile internaționale ale literaturii lui Mircea Cărtărescu. Chiar dacă proza sa e integrată alături de cele ale lui Chirculescu, Cimpoeșu sau Dobrescu în „metarealismul postmodern”, autorul *Orbitorului* îi impune istoriografului luarea în considerare a unei rețele comparatiste distincte. Cărtărescu avusese o contribuție majoră la „recuperarea canonică a unor genuri paraliterare” (p. 443), însă aspirațiile sale explicite s-au plasat mereu în sfera literaturii „înalte”, *highbrow*. De aici și metamorfoza de raportare a istoriografului: optimistul

(adeseori, deloc bine temperat în evaluarea paraliteraturii ori a sferelor sale de influență și de expansiune) lasă locul unui sceptic sever. *Poeme de amor* „vampirizează creativ lyrics semnate de Bob Dylan sau Beatles” (p. 506), *Ruletistul* este sancționat fiindcă „lipește neconvingător stilul înalt-livresc al lui Borges, toposul lumilor subterane din *Despre eroi și morminte* de Ernesto Sábato, ruleta rusească din filmul *Vânătorul de cerbi*” (p. 371), după cum majorității celorlalte proze li se diminuează valoarea prin trimiterea la referințe occidentale: „Comarate cu mașinăriile conceptuale puse în mișcare de romanele unor Don DeLillo sau Richard Powers, cărțile lui Cărtărescu au aerul limitat al unui import romantic și modernist (Cartea lui Mallarmé fiind cealaltă metaforă din care opera lui se alimentează până la saturație). Poate fi amintit aici reproșul pe care Stanislaw Lem i-l făcea lui Borges (un maestru pentru Cărtărescu și un autor de o originalitate incomparabilă), văzând în el mai ales un arhivist al vechii culturi, al acelei culturi inapte să integreze revoluția tehnică și deci vorbească într-un fel relevant despre viitor” (p. 379).

Astfel de evaluări nu înseamnă că Iovănel îi infirmă lui Mircea Cărtărescu statutul canonic în cadrul literaturii române contemporane. Dimpotrivă, din fragmentele consacrate lui Cărtărescu (cele mai numeroase din întreaga *Istorie*) nu lipsesc poziționările axiologice explicit canonizante: „capodoperă” (p. 372), „la un nivel superior majorității autorilor români contemporani” (p. 379), „cel mai important poet optzecist” (p. 508) etc. Ceea ce atestă ele, în schimb, este circumspecția lui Iovănel cu privire la capacitatea (vârfulurilor) postmodernismului autohton de a consolida scrierea unei istorii transnaționale a literaturii române contemporane.¹⁵ Nu întâmplător, lui Gheorghe Crăciun îi contestă accesul la o „conștiință teoretică propriu-zis postmodernă”, nivelul său conceptual rămânând la „nivelul anilor '50-'60” (p. 366), proiectelor epice ale lui Mircea Nedelciu le conturează un climat creator preponderent local, pigmentat doar cu trimiteri la Robert Musil (p. 362), care, alături de un alt mare „modernist”, Herman Broch, animă și „probabil ultimul mare roman istoric metafictional publicat în România”, *Asediul Vienei* de Horia Ursu (p. 399). Tot astfel, James Joyce este referința comună pentru experimentele narative și poetice propuse de Adrian Oțoiu (p. 394),¹⁶ respectiv de Magda Cârneci (p. 510), Kavafis (uneori secondat de Ezra Pound sau de T.S. Eliot) imprimă un „filonul clasicizant” și inspiră pastişele din lirica lui Alexandru Mușina (p. 521), Ion Mureșan (p. 545), Petru Romoșan (p. 539), Ioan Es. Pop (p. 557) sau Vasile Baghiu (p. 559), iar Stéphane Mallarmé se dovedește o „stea a Nordului” pentru Emilian Galaicu-Păun (p. 553). În același timp, Allen Ginsberg este menționat de patru ori în relație cu douămiistul Marius Ianuș și doar o dată pentru a numi impactul poeziei sale asupra creației lui Cărtărescu, după cum Robert Lowell, John Berryman și Frank O'Hara sunt invocați în secțiunea despre Mircea Ivănescu, nu în cele dedicate optzeciștilor.

Mult mai bine conectați la actualitatea social-culturală și mai bine poziționați pe harta transnațională a literaturii române contemporane ar fi trebuit să fie, în schimb, scriitorii care au debutat în/după anii 2000. Și totuși, importanța sau

reprezentativitatea lor pentru cultura română din mileniul trei nu poate fi susținută de Iovănel și prin activarea unei rețele de referințe externe pe măsura așteptărilor.

De exemplu, minimalismul biografist reprezentat de Marius Ianuș, Elena Vlădăreanu, Dan Sociu, Ștefan Manasia, T.S. Khasis ș.a. e limitat la câteva citări ale lui Ginsberg și ale esteticilor alternative *pop*, *hip-hop* ori *grunge*, iar neoexpresionismul frecventat de Ruxandra Novac, Claudiu Komartin, Teodor Dună, Radu Vancu sau Dan Coman beneficiază de contextualizări românești extinse, cele externe fiind mai mult incidentale (Samuel Beckett, Don DeLillo sau Roberto Bolaño).

Mai mult, în ciuda conceptului „cosmopolit” – realismul capitalist – utilizat pentru a marca schimbarea de paradigmă pe care o produc, Dan Lungu, Sorin Stoica, Ioana Bradea, Radu Pavel Gheo, Lavinia Braniște ș.a. sunt la rândul lor privați de filiații internaționale imediat contemporane. Iovănel preferă și de această dată să reconstituie meticolos conexiunile locale (Mircea Nedelciu, Radu Aldulescu, Alexandru George etc.), pe când eventualele „internaționalizări” dobândesc o alură mai degrabă ludică: protagonistul din *Pălăviri* relaționează cu lumea satului „așa cum eroul lui Ray Bradbury călătorea în trecut pentru a împușca dinozauri” (p. 411), fragmente întregi din *Băgău* dezvăluie „o combinație grotescă de Kafka și Ion Băieșu” (p. 418), *Noapte bună, copii!* și *Disco Titanic* sunt „cele mai balzaciene romane ale literaturii din anii 2000” (p. 419), Iulian Bocai înscenează un „cinism demn de *Martin cel Avid* al lui William Golding” (p. 427). Doar scriitorii care promovează autoficțiunea par a profita de corespondențe globale clar delimitate: Michel Houellebecq și Chuck Palahniuk. Totuși, nu doar că Iovănel ironizează „rețeta de serviciu a prozatorului român”, anume „să scrie despre ceea ce știe mai bine: el însuși” (p. 425), ci și echivalează reușitele majore „autoficționarilor” cu înstrăinarea programatică de modele: „capodopera” lui Schiop, *Soldații. Poveste din Ferentari*, își câștigă respectivul statut prin filtrarea „eseist-sociologică” a influenței houellebecqiene, în timp ce *Zero grade Kelvin* este parțial ratat din cauza „omagiului sub formă de pastişă” adus romanului *Posibilitatea unei insule* (p. 431). La fel, victime ale propriilor modele sunt pentru Iovănel și prozele lui Ionuț Chiva sau ale lui Alexandru Vakulovski: cel dintâi preia de la Houellebecq „partea autodestructivă” într-o măsură atât de mare, încât „sictirul îmbracă și un aspect formal: stilul care se autodistrage” (p. 431), cel de-al doilea traduce furia prin „artefacte culturale occidentale (muzică grunge, filme ca *Fight Club*, *Trainspotting* etc.)”, deci o artificializează „autoreflexiv”, anulându-i posibilitatea de a lua „o formă politică sau socială” (p. 432).

Concluzie

Așadar, Mihai Iovănel imaginează în *Istoria literaturii române contemporane: 1990-2020* un „canon occidental” cât se poate de ilustrativ pentru înțelegerea metamorfozelor tematice și formale ale producției culturale locale: de la Mallarmé și Kavafis, la Eco, Borges și Pynchon, până la Ginsberg și Houellebecq. Numai că, în lectura critică a lui Iovănel, această axă *canonizează* în primul rând o internaționalizare prin

decalaj sau prin defazare. Oricât de „progresist-douămiist” ar fi proiectul istoriografic publicat în 2021, deci de oricâtă susținere ideologic-generaționistă ar avea parte literatura română recentă, trimerile comparatiste funcționează ca o hârtie de turnesol ce relevă scepticismul (de nu chiar pesimismul) istoricului literar în legătură cu șansele câmpului literar autohton din imediata contemporaneitate de a genera o schimbare de paradigmă majoră în relația cu „sistemul-lume occidental” (anume, în termenii lui Iovănel, cu „canonul occidental”, „oricât de reacționar a ajuns să fie socotit el, ceea ce nu-i anulează însă realitatea” – p. 664). Nu întâmplător, ultimele fraze din *Istorie* consacra nu doar un divorț definitiv de perspectivele naționalist-protocroniste, ci și o detașare programatică de cele transnaționale, exaltat-sincroniste: „Înainte să descopere România, cultura Europei va avea de integrat – așa cum o fac astăzi Statele Unite – culturile Asiei și Africii și în câteva decenii nu se va mai recunoaște în

fotografiile vechi din secolul XX. Cel mai probabil, literatura română va supraviețui, în marginea unor fotografii viitoare, ca personaj secundar și ca ecou” (p. 680). Tocmai de aceea, insulele de optimism și de cvasi-suspendare a spiritului critic, manifestate în capitolele „Paraliteraturi” și „Dispersia postumană”, trebuie înțelese în contextul strategiei punctuale de a recupera, respectiv de a promova direcții, formule, genuri etc., pe care receptarea profesionistă din România le-a marginalizat. Nu ar fi tocmai o surpriză dacă ediția a doua a *Istoriei* lui Iovănel ar reciti literatura scrisă „în siajul” „pe filiera”, *à la*, ca un „omagi” adus lui Wells, Gibson, Asimov, King sau Lem cu aceeași unitate de măsură ca raportările la Pynchon sau la Houellebecq.

Acknowledgement. Cosmin Borza's work was supported by a grant of the Romanian Ministry of Education and Research, CNCS-UEFISCDI, project number PN-III-P1-1.1-TE-2019-0946, within PNCDI III.

Note:

1. Vezi butada lui Nicolae Manolescu din *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură* (Pitești: Paralela 45, 2008), dar mai ales interpretarea pe care i-o conferă articolul lui Andrei Terian, „Revizuirii și compensații”, *Steaua*, nr. 3 (2011): 31: „Bătăliile canonice nu se câștigă prin *Blitzkrieg*-uri, ci prin «războaie de poziții», în care combatanții sunt nevoiți să se lupte pentru interpretarea fiecărui sector al ierarhiei de valori (în definitiv, la asta cred că se referea și Nicolae Manolescu prin celebra sa afirmație *canonul nu se discută, se face*).”
2. Mircea Martin propune în „Du canon à une époque post-canonique” (*Euresis. Cahiers roumains d'études littéraires*, Bucarest: Éditions Univers, 1998, 3-25) distincția între dimensiunea „instituțională” a istoriei literare, care alimentează osificarea canoanelor, și funcția „creatoare” a criticii literare, care facilitează problematizarea și revizuirea lor continuă. De asemenea, semnificative sunt și comentariile lui Sorin Alexandrescu despre postura demiurgică dobândită de marii istorici literari români și despre presiunea majoră pe care au exercitat-o asupra constituirii canoanelor literare („Pentru un mai grabnic sfârșit al canonului estetic”, *Dilema veche*, nr. 245, 1997:16).
3. Cosmin Borza, *Dezbaterea canonică astăzi. Cazul literaturii române postbelice* (București: Muzeul Literaturii Române, 2015).
4. Pentru o contextualizare amănunțită a deschiderilor metodologice ale *Istoriei* lui Iovănel în relație cu „World Literature Studies” vezi articolul Mariei Chiorean din acest număr. Maria Chiorean, „Iovănel's Sociology and the Utility of Pop Culture. Analyzing the Contemporary Understanding of Literary Marginality in Romania”, *Transilvania*, nr. 7-8 (2021): 22-31.
5. Vezi articolele relevante din grupajul revistei *Observator cultural*, nr. 24 și 25 (2021): Ion Simuț, „O istorie ideologică, progresistă, douămiistă;” Paul Cernat, „O istorie progresistă a literaturii române recente”, I-II; Bogdan Crețu, „O istorie (post)marxistă a literaturii contemporane”, I-II (<https://www.observatorcultural.ro/numar/nr-1067/>, <https://www.observatorcultural.ro/numar/nr-1068/>). Vezi și Florin Poenaru, „Istoria lui Iovănel – epitaful optzecismului”, *CriticAtac*, 14 mai 2021. Online: <http://www.criticatac.ro/istoria-lui-iovanel-un-eveniment/>. Accesate în 8 septembrie 2021.
6. Același fenomen caracterizează, de altfel, și alte culturi (semi)periferice est-central europene – vezi László Bengi et al., (eds.), *Hungarian Perspectives on the Western Canon: Post-Comparative Readings* (Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2017).
7. Alex Goldiș, „Beyond Nation Building: Literary History as Transnational Geolocation”, în *Romanian Literature as World Literature*, ed. Mircea Martin, Christian Moraru și Andrei Terian (New York: Bloomsbury, 2018), 95-113.
8. Pieter de Meijer, „La prosa narrativa moderna”, în *Letteratura Italiana, Le forme del testo. II. La prosa*, ed. Alberto Asor Rosa (Torino: Einaudi, 1984), 762, apud Franco Moretti, *Atlas of the European Novel, 1800-1900* (New York: Verso, 1998), 187.
9. Andrei Terian, „Writing Transnational Histories of 'National' Literatures: Baudelaire and Proust as Romanian Authors”, conferință prezentată în 2015 la *International Symposium „Literary Transnationalism(s)”*, Universitatea Catolică din Leuven.
10. Passim Goldiș, „Beyond Nation Building”.
11. Mai multe articole aparținând unor critici tineri au contribuit la dovedirea respectivei mutații – passim Ovio Olaru, „«Postdouămiismul». O promoție”, *Transilvania*, nr. 7 (2017): 46-56; Teona Farmatu, „«Scriitura feminină» și capcanele genului în poezia anilor 2000. O relectură a (pre)judecăților critice în jurul textelor scrise de Svetlana Cârsteian și Elena Vlădăreanu”, *Transilvania*, nr. 11-12 (2020): 129-136; Mihnea Bălici, „Fracturismul în câmpul literar românesc”, *Transilvania*, nr. 5 (2021): 1-18.
12. Cătălin Badea-Gheracostea, „Fantastica românească văzută de Mihai Iovănel”, *Observator cultural*, nr. 24 (2021), <https://www.observatorcultural.ro/articol/fantastica-romaneasca-vazuta-de-mihai-iovanel/>. Accesat în 8 septembrie 2021.
13. Incluzând poate cel mai riscant pariu (canonic) asumat de Mihai Iovănel, acest capitol etalează constant mostre de generozitate sau de indulgență în formularea judecăților critice, vizibile și în modurile de etichetare a relației poetilor români cu sursele de inspirație internaționale: un poem al lui Gabi Eftimie este evaluat, fără vreun comentariu critic suplimentar, drept „un experiment în siajul *Blood*

- Electric* de Kenji Siratori (jocuri lingvistice à la James Joyce placate pe un imaginar tehnologic cyberpunk)” (p. 621); o referință „rătăcită” la Hart Crane dintr-un poem de val chimic devine în lectura lui Iovănel o veritabilă cheie de decodare a întregului univers imaginar, ba chiar a stilului literar predominant, însă originalitatea poetei nu pare deloc afectată de respectiva asociere (pp. 626-627); „tripurile” lui Florentin Popa ating „intensitatea lumii în descompunere din *Ubik* de Philip K. Dick” (p. 632) etc.
14. Vezi, de exemplu, comparația dintre asimilarea *mystery*-ului în *Mimoic* de Caius Dobrescu și în romanele lui Ion Manolescu și Gelu Negrea: „O a treia miză ține de abordarea genului «thriller»-detectivistic și are o importantă calitate intertextuală și metatextuală. Deși toată recuzita de apropouri ironice nu lipsește, Dobrescu nu face greșea de a rezolva partea de *mystery* prin textualism (ca în *Derașaj* de Ion Manolescu) sau prin bancuri (ca Gelu Negrea în romanul din 2007 *Codul lui Alexandru*). Dimpotrivă, se achită mai mult decât satisfăcător de acest job, mergând pe o combinație de thriller conspiraționist, de thriller detectivistic și de *bibliothriller* (șubgen care gravitează în jurul unor artefacte bibliofile). Conceptul de thriller cu care lucrează Caius Dobrescu este acela din primele două romane ale lui Umberto Eco, *Numele trandafirului* și *Pendulul lui Foucault*, care sintetizează și în același timp parodiază literatura conspiraționistă/detectivistică” (p. 387).
 15. Sugestive, în acest sens, sunt și comentariile critice despre modul în care Mircea Cărtărescu alege să-și „raționalizeze” „planul de autoexport”: „se poate observa că autorul român se revendică în mod anacronic – dar cu atât mai simptomatic pentru defazarea românească – de la narațiunea europocentristă a imperialismului din secolul al XIX-lea, care reduce diversitatea planetară la joncțiunea aspectelor ei cu spiritul european” (p. 651).
 16. Vezi și articolul lui Vlad Pojoga despre *operaționalizarea* conceptului de experiment în istoriile literare. Vlad Pojoga, „Operaționalizarea experimentului în critica literară românească”, *Transilvania*, nr. 7-8 (2021): 144-152.

Bibliography:

- Alexandrescu, Sorin. “Pentru un mai grabnic sfârșit al canonului estetic” [For a Sooner Demise of the Aesthetic Canon]. *Dilema veche*, nr. 245 (1997):16.
- Badea-Gheracostea, Cătălin. “Fantastica românească văzută de Mihai Iovănel” [The Romanian Genre Literature Seen by Mihai Iovănel]. *Observator cultural*, no. 24 (2021). Online: <https://www.observatorcultural.ro/articol/fantastica-romaneasca-vazuta-de-mihai-iovanel/>. Accessed September 8, 2021.
- Bălăci, Mihnea. “Fracturismul în câmpul literar românesc” [Fracturism in the Romanian Literary Field]. *Transilvania*, no. 5 (2021): 1-18.
- Bengi, László, Ernő Kulcsár Szabó, Gábor Mezei, Gábor Tamás Molnár, and Pál Kelemen, eds. *Hungarian Perspectives on the Western Canon: Post-Comparative Readings*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2017.
- Borza, Cosmin. *Dezbaterea canonică astăzi. Cazul literaturii române postbelice* [The Canonical Debate Today. The Case of the Postwar Romanian Literature]. Bucharest: Muzeul Literaturii Române, 2021.
- Cernat, Paul. “O istorie progresistă a literaturii române recente.” I-II [A Progressive History of the Contemporary Romanian Literature, I-II]. *Observator cultural*, no. 24, 25 (2021). Online: <https://www.observatorcultural.ro/articol/o-istorie-progresista-a-literaturii-romane-recente-i/>; <https://www.observatorcultural.ro/articol/o-istorie-progresista-a-literaturii-romane-recente-ii/>. Accessed September 8, 2021.
- Chiorean, Maria. “Iovănel’s Sociology and the Utility of Pop Culture. Analyzing the Contemporary Understanding of Literary Marginality in Romania.” *Transilvania*, no. 7-8 (2021): 22-31. <https://doi.org/10.51391/trva.2021.07-08.03>.
- Crețu, Bogdan. “O istorie (post)marxistă a literaturii contemporane”, I-II [A (Post)Marxist History of the Contemporary Romanian Literature, I-II]. *Observator cultural*, no. 24, 25 (2021). Online: <https://www.observatorcultural.ro/articol/o-istorie-postmarxista-a-literaturii-contemporane-i/>; <https://www.observatorcultural.ro/articol/o-istorie-postmarxista-a-literaturii-contemporane-ii/>. Accessed September 8, 2021.
- Moretti, Franco. *Atlas of the European Novel, 1800-1900*. New York: Verso, 1998.
- Farmatu, Teona. “«Scriitura feminină» și capcanele genului în poezia anilor 2000. O relectură a (pre)judecăților critice în jurul textelor scrise de Svetlana Cârstean și Elena Vlădăreanu” [“The Female Writing” and the Gender Traps of the 2000s Poetry. A Re-reading of the Critical (Pre)conceptions around the Texts Written by Svetlana Cârstean and Elena Vlădăreanu]. *Transilvania*, no. 11-12 (2020): 129-136.
- Goldiș, Alex. “Beyond Nation Building: Literary History as Transnational Geolocation.” In *Romanian Literature as World Literature*, edited by Mircea Martin, Christian Moraru, Andrei Terian, 95-113. New York: Bloomsbury, 2018.
- Iovănel, Mihai. *Istoria literaturii române contemporane: 1990-2020* [History of Contemporary Romanian Literature: 1990-2020]. Iași: Polirom, 2021.
- Manolescu, Nicolae. *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură* [Critical History of Romanian Literature. 5 Centuries of Literature]. Pitești: Paralela 45, 2008.
- Martin, Mircea. “Du canon à une époque post-canonique.” *Euresis. Cahiers roumains d'études littéraires*. Bucharest, Univers (1998): 3-25.
- Olaru, Ovio. “«Postdouămiismul». O promoție” [“Generation Post-2000.” A Promotion]. *Transilvania*, no. 7 (2017): 46-56.
- Poenaru, Florin. “Istoria lui Iovănel – epitaful optzecismului” [Iovănel’s *History* – the Epitaph of the Romanian 1980’s Generation]. *CriticAtac*, May 14, 2021. Online: <http://www.criticatac.ro/istoria-lui-iovanel-un-eveniment/>. Accessed September 9, 2021.
- Pojoga, Vlad. “Operaționalizarea experimentului în critica literară românească” [The Operationalization of Experiment in Romanian Literary Criticism]. *Transilvania*, no. 7-8 (2021): 144-152. <https://doi.org/10.51391/trva.2021.07-08.18>.
- Simuț, Ion. “O istorie ideologică, progresistă, douămiistă” [An Ideological, Progressive, Millennial History]. *Observator cultural*, no. 24 (2021). Online: <https://www.observatorcultural.ro/articol/o-istorie-ideologica-progresista-douamiista/>. Accessed September 9, 2021.
- Terian, Andrei. “Revizuirii și compensații” [Revisions and Compensations]. *Steaua*, no. 3 (2011): 31-33.
- Terian, Andrei. “Writing Transnational Histories of ‘National’ Literatures: Baudelaire and Proust as Romanian Authors.” *International Symposium „Literary Transnationalism(s)”*, Leuven Catholic University, 2015.